

תוספת שבת

העלון השבוע
לע"נ הרב משה
ב"ר יהודה (ראה)
ז"ל
שבוע הבא
בע"ה שעון קיי

זמני הדלק"נ שבת פרשת ויקהל
ירושלים: 5:15 מוקדם: 5:05
בני ברק: 5:30 מוקדם: 5:20
מודיעין עילית: 5:24 מוקדם: 5:14
חיפה: 5:23 מוקדם: 5:13
טבריה: 5:20 מוקדם: 5:10

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

דבריו המיוחדים של הבית יוסף: בפרשת ויקהל יש בקשה מיוחדת אלינו מהקב"ה להמליכו וזאת ע"י שלומדים בביהכ"נ בשבת! ובפרט ע"י הקמת שיעורים להלכות שבת:

ואת תורתיו, והב"ח מסבירו לפי הילקוט הנ"ל, שהדרשה היא בהלכות ולא רק באגדה, (ע"ש)

ובספר גביע הכסף כתב בשם הגר"א מוילנא: מרגלא הוי בפומיה בשבת מצוה להתענג באכילה ושתיה ומצוה ללמוד, וטוב יותר שירבה בלימודו מבאכילה ושתיה שההרגל נעשה טבע אצלו וילמוד גם בחול, והלימוד תמיד מצוה הוא ואכילת השבת תגרור לו תאות אכילה ג"כ אף בחול עכ"ל.

לפני כעשרים וחמש שנה כתבו מכתב מרן הגר"א ל שטינמן זיע"א ומרן הגר"מ"י ליפקוביץ זיע"א ומרן הגר"ח קניבסקי זיע"א מכתב במעלת לימוד התורה בשבת, וז"ל: אל יראי ה' מקדשי שביעי, הננו פונים בזה לבני התורה היקרים שיחיו, בדבר אשר עוררו כבר כמה פעמים גדולי ישראל, בעניין חיזוק הסדרים של ימי שישי ושבת קודש עד כמה שאפשר. אשר כידוע שקדושת ימים אלו מסוגלים מאד לעליה בתורה וביראת שמים, והרבה תלמידי חכמים צמחו לגדולי ישראל על ידי ניצול זמנים אלו, ומה עוד שימים אלו הם כמעט שליש מימי חייו של האדם עלי אדמות. ידועים דברי הגר"א ז"ל ב"שנות אליהו" פ"א דפאה בשם הירושלמי, שכל תיבה ותיבה של דברי תורה היא מצוות עשה בפני עצמה, ויכול לזכות ביום אחד באלפים ורבות של מצוות עשה, ולעומת זאת המבטל יום אחד, כבר ביטל אלפי מצוות, שכל מצווה של לימוד תורה שקולה כנגד כל המצוות, וכדאיתא בירושלמי.

והעיצה לחזק את הלימוד בימים אלו, על ידי קביעות בחברותא לסדרי לימוד קבועים ולא ארעיים, או לחזרת הלימוד, או ע"י לימוד פרק או מסכת אחרת (ובתור הצעה לאברכים אפשר לנצל ימים אלו ללימוד ועיון סדר זרעים או טהרות) וכאשר הלימוד יהיה קבוע יתקיים הדבר ויצליח. ובזכות החיזוק במצוות לימוד התורה וכבוד שבת קודש, יעזרינו הקב"ה על דבר כבוד שמו יתברך, ונזכה לראות בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

"ודרוש לפנייהם ברבים הלכות שבת" - מדוע לדרוש דוקא בהלכות שבת

להם מלאכת המשכן שבלא"ה היה צריך לומר להם זה, ומזה ידעו ג"כ כל פרטי דיני השבת, ולכך אמר להם יחד. (וע"ש עוד ביאור) וכן הסביר הגה"ג רבי משה שטרנבוך שליט"א שהטעם שמה התחיל ללמד כשירד מהר סיני דוקא בהלכות שבת, בגלל דברי היעירות דבש (המובא בהקדמת המשנ"ב ח"ג) "שאי אפשר כלל במציאות שינצל האדם מאיסור שבת אם לא ילמד כל הדינים על בוריים היטב היטב", וכיון שהמכשול מצוי בזה מאד, ושייך גם לנשים, ומי שלא למד נחשב לקרוב למזיד, והוא מהחמורות שבחמורות, שהרי המחלל שבת דינו כעכו"ם, ובמזיד והתראה דינו בסקילה, ואפי' בדברנו בשוגג צריך להתענות 40 יום שני וחמישי לכפרתו (רמ"א של"ד כ"ו, ומשנ"ב ע"ה, וניתן לפדותו

איתא בילקוט ריש ויקהל: אמר הקב"ה למשה עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפנייהם ברבים הלכות שבת, להורות לישראל איסור והיתר.. ודבריו הובאו במשנ"ב סי' ר"צ,

וכן כתב הבעל הטורים בריש פרשתנו: ואמר "ויקהל" לפי שבא לומר פר' שבת רמז שבשבתות וימים טובים נקהלים לשמוע הדרשה. "השבת ויאמר" (לה, ג-ד) ר"ת וסופי תיבות "תורה" שעיקר התורה בשבת כשאדם פנוי מעסקיו.

ובגמ' חגיגה י': לגבי "הלכות שבת כהררים התלוין בשערה.. מלאכת מחשבת אסרה תורה ומלאכת מחשבת לא כתיבה" כתב רש"י שהפטור של שבת ממלאכת מחשבת נלמד מסמיכת פר' שבת למלאכת המשכן בפר' ויקהל. (ע"ש)

והבית יוסף הביא וז"ל: ויקהל משה בעלי אגדה היו אומרים מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בה קהילה בראשה אלא פרשה זו בלבד, ולמה כך אמר הקב"ה למשה רד ועשה לי קהילות גדולות בשבת כדי שילמדו כל הדורות הבאים אחריו להקהיל קהילות בכל שבת להכנס בבתי כנסיות ובתי מדרשות ללמוד בהם תורה לרבים, דבר אחר ויקהל משה אמר להם הקב"ה לישראל אם אתם נקהלים בכל שבת ושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות וקורין בתורה ובנביאים מעלה אני עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי, שכן ישעיהו הנביא מפרש "ואתם עדי נאום ה' ואני אל" אתם מעידים עלי שאני אלוה בעולם ע"כ, ומכאן סמכו בכל תפוצות הגולה להתקבץ בבתי כנסיות לקרות מקרא ולדרוש בדברי אגדה אחר סעודת שחרית.

וכן כתב הטור שם: ואחר השנה קובעין מדרש כדאיתא במדרש אמרה תורה לפני הקב"ה רבש"ע כשיכנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו אני מה תהא עלי אמר לה יש לי בן זוג שאני מזווג לך, ושבת שמו שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בך, ע"כ צריך שיקבעו מדרש להודיע לעם את חוקי אלוקין

מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל שואל בספרו טעמא דקרא, על דברי הילקוט "אמר הקב"ה למשה עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפנייהם ברבים הלכות שבת להורות לישראל איסור והיתר". וצ"ב למה דוקא הלכות שבת? ותירץ מרן זצוק"ל, דכמו שבשבת המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כגוי לכל דבריו, ומורידין ולא מעלין שהרי הוא כמכריז שה' לא ברא העולם וא"צ לשמוע לו, כמו כן כשמכריזים ברבים הלכ' שבת כאילו מכריזין שהקב"ה ברא העולם וצריך לשמוע לו.

ועוד הוסיף טעם נוסף למה הקדים שבת למלאכת המשכן לפי שהיה צריך לפרש להם כל דיני שבת הל"ט מלאכות וכל הפרטים, ולפי שכל זה נלמד מהמשכן לכן אמר להם הלכ' שבת, ומיד אמר

והנהגות ב' סי' קפ"א, שבו מונה עשרה איסורים שונים שעלולים להיות בהכנת סלט בצל וביצים!!!

בצדקה) לכן יש חיוב ללמוד הלכ' שבת יותר משאר ההלכות כדי להמלט מהמכשול המצוי בעוון החמור. (ועיין בספרו תשובות

כל הברכות והשפע במשך ימות השבוע תלויות ביום השבת (מתוך הקונטרס עבודת שבת קודש)

בדגן, תירוש, ויצהר, כי צריך שולחן שעליו לחם זה הדגן, וצריך לקדש על היין זה התירוש, וצריך להדליק הנרות בשמן זה היצהר, וידוע כי כללות ברכת מזון האדם הם דגן תירוש ויצהר. ולכן ציוה על המנורה הרומזת לשבת אשר גופה שהוא נר האמצעי הוא כנגד השבת, להשים אותה נגד השולחן הרומז למזון ופרנסה שעליו לחם הפנים, לומר שפע המזון והפרנסה בא לישראל מכח קדושת השבת, כמ"ש רז"ל ברכת ה' היא תעשיר זו השבת. ולכן כל אדם ישים לבו ועיניו בהלכות שבת אשר רבו מאד לשמור אותו ככל הלכותיו, כי חיות ישראל ומזונם תלוי בשמירת שבת בקדושתו, ואשרי האיש אשר עיניו פקוחות תמיד על זאת".

וכן כתב החתם סופר (תורת משה שמות טז, כג) "איתא בספרים כשם שההכנה לשבת מביא ברכה והשפעה כך הלימוד בעניני שבת ובמס' שבת מביא השפעה יתירה".

והשפת אמת (פרשת וישלח תרמ"ח) כתב כך: "אמר הקדוש ברוך הוא למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ואני מבקשה ליתנה לישראל לך והודיעם. ואין מובן הלשון מבקש ליתנה והלא כבר נתן לנו את השבת. רק הפי' שזה עצמו כח השבת, שבני ישראל הם כלים לקבל המתנה טובה זו, שאין יכולה להתגלות רק בשבת קודש, ובכל שבת ושבת הוא מתנה חדשה, וצריך האדם להכין עצמו ולידע להיות מוכן לקבל מתנה זו מאור הגנוז. ולכן מבקשין בכל שבת והנחילנו כו' שבת קדשך, כי הגם שבכלל נתן לנו השבת, אבל יש שבת פרטי בכל שבת ושבת, וצריכין לקנות שביתה זו בכניסת היום והוא ענין קבלת שבת".

והגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל בספרו נפש שמשון (עמ' קפט): שבת קודש נקראת ברית, "ושמרו בני ישראל את השבת... לדרתם ברית עולם", היא זו שמקשרת אותנו עם הקב"ה. יהודי שידוע לנצל את עוצמת קדושת השבת, יכול להתפרס על המון המון שטחים, ממש על כל שטחי התורה, כי השבת היא המעיין והשורש של כל הברכות. וכשם שהחודש השביעי, חודש תשרי, מתחיל בקבלת מלכות שמים [בראש השנה] ומסתיים ב"הריקותי לכם ברכה עד בלי די" - סייעתא דשמיא נפלאה, לה זוכים בשמיני עצרת, כך גם היום השביעי, שבת, מתנהל לפי אותה מערכה,

ואחד החסרונות של דורנו שאין אנו מעריכים כראוי את הכח הנפלא האצור בשבת. עבורנו שבת איננה משהו מיוחד. אנו מחשיבים מאוד את ראש השנה, את יום הכיפורים, את חג הסוכות, את החג הפסח וחג השבועות, אבל לא כ"כ מחשיבים את השבת. אך האמת היא, ששבת היא מקור ושורש כל הברכות. המעיין האמיתי - מעיין הגדלות, מעיין הסייעתא דשמיא נובע ושופע בשבת. והרי כולנו צמאים לסייעתא דשמיא, צמאים להתמדה, צמאים לתפילה בכוונה, צמאים למידות טובות, ופעם בשבוע אנו עוברים דרך המעיין שממנו ניתן לשאוב את כל הברכות הללו, ומחמיצים את ההזדמנות... אנחנו עומדים על יד שערי ההצלחה, על יד מעיין הישועה, על יד שערי הברכה, על יד מקור חסד ה', עומדים, ולא מנצלים את היום הנפלא של שבת".

דברי הזוהר (יתרו פח.): "רבי יצחק אמר, כתיב 'ויברך אלקים את יום השביעי' וכתוב במן (שמות טז, כו) 'ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו', כיון דלא משתכחי ביה מזוני מה ברכתא אשתכח ביה, [רבי יצחק אמר, כתוב 'ויברך אלקים את יום השביעי', וכתוב במן 'ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו', כיון שלא נמצא בו מזונות, איזו ברכה נמצאת בו] אלא הכי תאנא כל ברכאין דלעילא ותתא ביומא דשביעאה תליין, [אלא כך שנינו, כל הברכות שלמעלה ושלמטה תלויות ביום השביעי], ותאנא אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה, [ושנינו, למה לא נמצא מן ביום השביעי], משום דההוא יומא מתברכאן מיניה כל שיתא יומין עילאין, וכל חד וחד יהיב מזוניה לתתא, כל חד ביומו מההיא ברכתא דמתברכאן ביומא שביעאה.. [משום שמאותו יום מתברכים כל ששת הימים העליונים, וכל אחד ואחד נותן מזונו למטה, כל אחד ביומו מאותה ברכה שמתברכים ביום השביעי].

וכתב בבאר מים חיים: "כי הנה עיקר הברכה מה שהקב"ה משפיע ברכתו לכל העולמות עליונים ותחתונים, הכל נמשך ממחשבה הקדומה אשר עלה לפניו יתברך בראש הבריאה שהוא להיטיב לבריותיו. ההוא אמר ויעשה ומיטיב להם מעולם ועד עולם בכל הברכות שמברכם בכל עת ועת. ועיקר מחשבת ההטבה הזו היה הכל על יום שבת קדשינו, אשר בו יקבלו כל בריותיו כל מיני ההטבות שבעולם, ונמצאו כל ההשפעות והברכות הנמשך ממחשבתו להיטיב לבריותיו הכל מונח ונטבע ונקשר ביום שבת קודש ולכן כל ברכאין וכו' ביומא דשביעאה תליין". (בראשית ב, ג)

ומרן החפץ חיים זצוק"ל כתב בספרו נדחי ישראל (פרק לט): "וגדול עוון חילול שבת מאד ובעבור זה מצוי דליקות, כמאמרם (שבת קיט): אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש בה חילול שבת שנאמר וכו'. וטעם הדבר הוא, שכשם ששמירת שבת גורם להתברך מה' ובא לידי עשירות כמאמרם על הפסוק ברכת ה' היא תעשיר ואמרו במדרש דזו היא השבת ששבת גורם השפעה בעולם, כן חילול שבת גורם לבוא כליה בנכסיו פתאום והוא הדליקה או שאר עניני הפסד כבזה וכיוצא בזה. [והוא אחד מן הסיבות שמצוי כהיום שבעלי כיסין יורדין מנכסיהם בזמן לא כביר והוא מפני שבעו"ה נתרבה חילול שבת בעולם]. וכל שכן אם נכסיו נתרבו ע"י חילול שבת גופא בודאי יסובב איזה מאורע לבסוף ויכלו נכסיו פתאום".

והבן איש חי (שנה שניה פרשת פקודי): "וישם את המנורה באוהל מועד נוכח השולחן על ירך המשכן נגבה". נראה לבאר בס"ד, גופה של מנורה שהוא הנר האמצעי הוא רומז לשבת, ושלושה נרות מימין ושלושה משמאל, שלושה, רומזים ליום רביעי וחמישי ושישי, שבהם עושים הכנה לשבת. ושלושה, רומזים ליום ראשון ושני ושלישי שישאר בהם מתוספת הנר"ן של שבת... ונודע שכל השפעת המזון באה מכח קדושת השבת, לכן בכניסת שבת שהוא התחלת ליל שבת, אנחנו מקדשין השבת